

17.5.2007

OPINNÄYTETÖIDEN KEHITTÄMISHANKKEEN LOPPURAPORTTI

Hankkeen nimi: Opinnäytetöiden kehittäminen
Hankkeen toiminta-aika: 1.1.2004-31.12.2006

Hankkeen kuvaus

Opinnäytetöiden kehittäminen ja valtakunnallinen opinnäytetyökilpailu -hanke oli ammattikorkeakoulujen yhteisiä pääkonttorihankkeita vuosina 2004 - 2006. Hankkeen koordinoitivastuussa olivat Oulun seudun ja Satakunnan ammattikorkeakoulut. Tässä raportoidaan Oulun seudun ammattikorkeakoulun hallinnoima Opinnäytetöiden kehittäminen -hanke.

Ammattikorkeakouluista annetun asetuksen (352/2003) mukaan ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä. Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetöitä tehdään vuosittain yli 21 000. Niistä suurin osa tehdään yhteistyössä työelämän kanssa. Tavoitteena on vuosina 2007 - 2009 edelleen nostaa hankkeistettujen opinnäytetöiden määrää. Tämä tarkoittaa yhä tiiviimpää työelämäyhteistyötä ja samalla lisää kehittämishaasteita opinnäytetöiden laadulle.

Hankkeen lähtötilanteessa tunnistettiin runsaasti opinnäytetyön kehittämistarpeita. Esitetyt kehittämistarpeet liittyivät opinnäytetöihin lopputuotoksina, opinnäytetyöprosesseihin ja opinnäytetyöskentelyn edellytyksiin. Puutteina oli nähty myös tutkitun tiedon vähäisyys, yhteisten pelisääntöjen puute ja ammattikorkeakouluissa tehtyjen opinnäytetöiden vähäinen tunnettuus työelämässä. Hankkeen tavoitteina oli kehittää (yhdessä, verkostona) ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyötä, lisätä opinnäytetyön tunnettuutta sekä edistää valtakunnallista keskustelua ja verkostoitumista.

Hankkeen toteutus

Hankesuunnitelma hyväksyttiin 31.8.2004. Suunnitelman mukaisesti hanke eteni kolmessa vaiheessa. Vaiheet olivat opinnäytetyön nykytilan selvitys 2004 - 2005, opinnäytetyön laadun tekijöiden tunnistaminen 2005 - 2006 ja opinnäytetyön laatusuosituksen ja kehittämisehdotusten laadinta vuonna 2006. Kuhunkin vaiheeseen kuuluivat omat seminaarit, puheenvuorot, alustukset ja teemat. Lisäksi toisessa vaiheessa osallistuttiin valtakunnalliseen opinnäytetyökilpailun kokouksiin kevään 2005 aikana.

Hankkeen keskeiset työtavat olivat työseminaarit ja teemaryhmät. Kaikki seminaarien ajankohdat sovittiin hankkeen ensimmäisenä vuonna. Ne tiedotettiin hankkeen kotisivulla (taulukko 1). Seminaareissa oli yhteensä 450 osallistujaa. Luentoja ja puheenvuoroja pidettiin yhteensä 45.

Taulukko 1. Hankkeen seminaarit.

Seminaari	Teema	Paikka	Määrä
Yhteisseminaari 11-12.11.04	Verkostoista laatua ohjaukseen	Mikkeli	-
Työseminari 11.2.05	Opinnäytetyön nykytila, kehittämishaasteet	Oulu	64
Seminaari 9-10.6.05	Laatua opinnäytetöihin	Oulu	120
Työseminari 29.9.05	Nykytilasta laadun tekijöihin, teemat	Hki, Stadia	25
Työseminari 24.11.05	Opinnäytetyön laadun tekijät	Hki, Haaga	43
Internaatti 2-3.2.06	Laatusuositus ehdotusten työstäminen	Haikko	40
Työseminari 20.4.06	Laatusuositus ehdotusten esittäminen	Hki, Stadia	34
Päätösseminari 28.9.06	Lisääntykö laatu, viriääkö vaikuttavuus	Oulu	124

Yhteistyökumppanit

Hankeorganisaation muodostivat ohjausryhmä, projektiryhmä, teemaryhmät ja yhteyshenkilöt (liite 1). Hankkeessa oli päätoiminen projektipäällikkö. Hankkeen keskeisinä toimijoina olivat ammattikorkeakoulujen opettajat. Opiskelijoiden edustajia oli mukana kahdeksan hankkeen eri vaiheissa. Työelämän edustaja oli ohjausryhmässä. Lisäksi työelämän puheenvuoroja kuultiin kolmessa seminaarissa.

Ensimmäinen yhteistyötapaaminen oli Porissa 8.3.2004 Thesis-kilpailun toimijoiden kanssa. Projektiryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 19.5.2004 ja viimeinen kokous 11.12.2006. Projektiryhmän kokouksia oli yhteensä 20. Ohjausryhmä kokoontui ensimmäiseen kokoukseen 4.6.2004 ja viimeinen kokous oli 2.2.2007. Ohjausryhmä kokouksia oli yhteensä kymmenen. Kokouspaikkoina olivat Oulu ja Helsinki.

Teemaryhmät työskentelivät ajalla 29.9.2005 - 20.4.2006. Teemaryhmiä oli viisi. Niihin oli avoin ilmoittautuminen syyskuussa 2005. Ryhmissä oli 48 edustajaa 21 ammattikorkeakoulusta ja kahdesta opiskelijajärjestöstä. Teemaryhmien puheenjohtajat olivat yliopettaja Leena Viinamäki Kemi-Tornion ammattikorkeakoulusta, koulutusohjelmajohtaja, yliopettaja Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta, tutkimuspäällikkö Riitta Rissanen Savonia-ammattikorkeakoulusta, yliopettaja Aino Vuorijärvi Helsingin ammattikorkeakoulusta ja yliopettaja Pentti Hanhela Oulun seudun ammattikorkeakoulusta. Teemaryhmien päätehtävänä oli luonnostella laatusuosituksia opinnäytetyöhön. Teemaryhmät esittelivät ehdotukset hankkeen viimeisessä työseminaarissa 20.4.2006.

Hankkeen tulo- ja menoarvio

Hankkeen kokonaisrahoitus oli 260 600 euroa, josta opetusministeriön rahoitus oli 230 000 euroa, hankkeen omat seminaaritulot 7 600 euroa ja ammattikorkeakoulujen omarahoitusosuus 10 % opetusministeriön rahoituksesta eli 23 000 euroa (osallistujien työpanos).

Taulukossa 2 esitetään hankkeen tulot ja menot toimintarahoituksen 237 600 euron osalta. Toimintaraha käytettiin henkilöstökulujen lisäksi seminaarien järjestämiseen, yhteistyökokouksiin, laatusuosituksen työstämiseen (puheenjohtajien palkkiot matkakuluineen), toimittamiseen ja painatukseen Kalevaprint Oy:ssä (1000 kpl) sekä kokoomateoksen toimittamiseen ja painatukseen.

Taulukko 2. Hankkeen budjetti vuosina 2004 - 2006.

Tulot ja kulut	PR154 2004 (-2005)	PR167 2005 (-2006)	PR178 2006	<i>Yhteensä</i>
Tulot				
Opm	50000	80000	100000	230000
Muut tulot	-	7600	800	8400
Yhteensä tulot	50000	87600	100800	238400
Kulut				
Materiaalit ja palvelut	4999,97	34710,40	36265,32	75975,69
Henkilöstökulut	44722,47	51695,76	61538,31	157956,54
Muut (yli jäämä)	274,00 3,56	1193,84	0	1471,40
Yhteensä	50000,00	87600,00	97803,63	235403,63
Jää				2996,37

Arviointi

Hankkeen arviointiin pyydettiin teemaryhmiin osallistuneilta palautetta 20.10.2006 mennessä joko nimettömänä www-lomakkeella tai sähköpostitse seuraavista teemoista: hankkeen tavoitteet, työtavat ja tulokset (miten saavutettiin/mikä esti/mikä edisti), odotuksesi ja niiden täytyminen (miten täytyivät/mikä esti/mikä edisti) ja laatusuosituksen vastaanottaminen ammattikorkeakoulussa (keskustelu, mahdolliset toimenpiteet).

Palautteen mukaan hanke pääsi tavoitteisiinsa. Tavoitteiden saavuttamista edisti luottamus toimijoihin, hyvä projektinhallinta ja hankkeen yhteisöllisyys. Seminaareissa pidetyt puheenvuorot saivat hyvää palautetta. Eräistä teemoista, kuten arvioinnista, olisi haluttu kuulla järjestettyä enemmän puheenvuoroja. Osallistujien omat odotukset hankkeelle täytyivät, monella jopa ylittyivät. Tähän vaikutti ennen kaikkea se, että hanke tuotti yhdessä tehden konkreettiset laatusuositukset. Laatusuositukset oli otettu myönteisesti vastaan vastanneiden ammattikorkeakouluissa. Keskustelu niistä oli alkanut tai alkamassa monessa ammattikorkeakoulussa.

Hankkeen etenemistä kolmessa vaiheessa pidettiin hyvänä sekä osallistujien että hankkeen vetäjien toimesta. Vaiheen vaihtuessa yhä tarkempi ja tiiviimpi yhteenvedo hankkeen verkkosivuilla esitettynä olisi voinut olla tarpeen. Yhteenvedoja esitettiin työseminareissa, mutta tieto ei välttämättä välittynyt muille kuin läsnäolijoille.

Hankkeessa keskusteltiin työelämäedustuksen merkityksestä verkostohankkeissa. Siitä kirjoitettiin myös artikkeli (Isacsson ym. 2006, ks. julkaisuluettelo). Hankkeessa sai kannatusta näkökulma, että työelämä tulee parhaiten kuulluksi, jos ammattikorkeakoulujen toimijoilla on hyvät työelämäsuhteet. Yksittäisten työelämäedustajien kautta on mahdollista saada sitä täydentävä - mutta ei korvaava - näkökulma.

Kehittäminen verkostona vaatii osallistujilta muutakin kuin läsnäolon. Keskustelun fokusointiin hanke teki yhteenvedoja ja työpapereita. Tämä oli hyvä käytäntö. Opettajien

ajanpuute oli ajoittain sähköisen keskustelun esteenä. Sähköinen viestiminen täydentää lähitapaamisia, mutta lähitapaamiset edelleen ovat ensisijainen kanava verkostotyössäkin. Hankkeessa järjestettiin työseminaareja, joissa oli yhteinen osuus ja sen jälkeen pienryhmätyöskentely. Tämä käytänte koettiin hyvänä ja jatkuvuutta turvaavana.

Sähköisenä yhteistyökanavana oli sähköpostilista. Hankkeessa kokeiltiin myös WebCT-alustaa, mutta sen käyttö jäi vähäiseksi. Samoin kokeilimme alkuvaiheessa avointa keskustelupalstaa. Keskustelun avaajana pyysimme hankkeen yhteyshenkilöitä esittäytymään palstalla. Esittely saatiin kymmeneltä yhteyshenkilöltä ja sen jälkeen palsta jäi käyttämättä ja poistettiin. Hankkeen verkkosivut saivat hyvää palautetta. Niitä päivitettiin reaaliajassa. Verkkosivuille laitettiin seminaareissa ja hankkeessa kertynyt materiaali. Sivuilla on ollut kävijöitä runsaasti, etenkin laatusuosituksen julkistamisen jälkeen (enimmillään 220 kävijää päivässä). Verkkosivut jäivät käyttöön ja niitä ylläpidetään myös hankkeen päättymisen jälkeen.

Hankkeen tuotoksia

Hanke teki laatusuositukset ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhön. Suositukset julkaistiin 28.9.2006. Hanke tuotti runsaasti materiaalia opinnäytetyön kehittämiseen ammattikorkeakouluissa. Materiaalina oli artikkeleita (n=12), työpapereita (n=3), ammatillisen opettajakorkeakoulun opinnäytetöitä (n=4) ja luentomateriaalia. Nämä olivat avoimesti saatavilla hankkeen verkkosivuilla www.oamk.fi/opinnaytehanke. Hankkeen julkaisut esitetään liitteessä 2. Hanke mahdollisti keskustelun, verkostoitumisen ja hyvien käytänteiden jakamisen järjestämällä seitsemän seminaaria, muodostamalla viisi teemaryhmää sekä sähköisesti (kuusi sähköpostilistaa). Hanke laati OPED-exo projektin tekemään palautejärjestelmään ehdotukset opinnäytetyöhön liittyvistä kysymyksistä.

Hankkeen vaikuttavuus

Hankkeen toiminta käynnisti ja tuki monia ammattikorkeakoulujen sisäisiä opinnäytetöiden kehittämistoimia esim. opiskelijoiden opinnäytetyön ohjeen uudistaminen. Hankkeen tuloksia hyödynnetään jatkossa valtakunnallisen Thesis-kilpailun kehittämisessä. Hanke toi esiin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyöhön liittyviä kehittämistarpeita ja laatusuosituksen tarpeellisuuden myös niihin. Lisäksi opinnäytetöiden kansainvälinen vertailtavuus on mielenkiintoinen selvitettävä aihe tulevaisuudessa.

Opinnäytetöiden kehittäminen
Valtakunnallinen verkostohanke vuosina 2004 - 2006

Liite 1

Hankeorganisaatio

Ohjausryhmä

Rehtori Lauri Lantto, puheenjohtaja, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Kehitysjohtaja Päivi Jaatinen, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Koulutuspoliittinen sihteeri Pirve Lapiolahti, SAMOK ry 15.12.2005 asti
Koulutuspoliittinen sihteeri Riikka Koivisto, SAMOK ry 3.3.2006 lähtien
Tutkimuspäällikkö Riitta Rissanen, Savonia -ammattikorkeakoulu
Yliopettaja Taru Ruotsalainen, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
Yliopettaja Aino Vuorijärvi, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
Toimitusjohtaja Eero Vallström, It-Pilot Oy
Yliopettaja Tuulikki Viitala, Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Oulun seudun AMK
Tutkimus – ja kehitysjohtaja Irene Isohanni, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Projektipäällikkö Maisa Toljamo, sihteeri

Projektiryhmä

Opintoasiain johtaja Anne Anttinen, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Yliopettaja Pentti Hanhela, luonnonvara- ja ympäristöala
Lehtori Kaisu Kinnunen, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
Yliopettaja Seppo Marttila, tekniikan ja liikenteen ala
Yliopettaja Pekka Rantala, tekniikan ja liikenteen ala
Ohjelmajohtaja Pirjo Nuotio, matkailu- ravitsemis- ja talousala
Opiskelija Tero Moilanen, OSAKO ry
Opiskelija Mika Kananen, OSAKO ry
Yliopettaja Lea Rissanen, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Yliopettaja Jouko Tötterström, kulttuuriala
Yliopettaja Timo Vainio, tekniikan ja liikenteen ala
Yliopettaja Mikko Hallikainen, tekniikan ja liikenteen ala
Koulutussuunnittelija Kaarina Närhi, sihteeri
Projektipäällikkö Maisa Toljamo, puheenjohtaja

Humanistisen ja kasvatustieteen edustajaksi oli nimetty lehtori Pekka Kaunistmaa
Humanistinen ammattikorkeakoulusta.

Teemaryhmät 2005 - 2006

Anttinen Anne, opintoasioiden johtaja, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Boedeker Mika, yliopettaja, Tampereen ammattikorkeakoulu
Englund Erik, yliopettaja, Svenska yrkeshögskolan
Frilander-Paavilainen Eeva-Liisa, koulutusohjelmajohtaja, yliopettaja, Kymenlaakson
ammattikorkeakoulu
Hakulinen Riitta, laatupäällikkö, Hämeen ammattikorkeakoulu
Hanhela Pentti, yliopettaja, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Heikka Tuuli, lehtori, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
Hyttinen Hanna, tutkimusjohtaja, Satakunnan ammattikorkeakoulu

Isacsson Annica, opettaja, EVTEK ammattikorkeakoulu
 Jaatinen Päivi, kehitysjohtaja, Satakunnan ammattikorkeakoulu
 Jolkkonen Ari, yliopettaja, Turun ammattikorkeakoulu
 Kananen Mika, koulutuspoliittinen vastaava, OSAKO
 Kankaanpää Virpi, opettaja, Turun ammattikorkeakoulu
 Kankkunen Antti, opettaja, EVTEK ammattikorkeakoulu
 Kinnunen Kaisu, lehtori, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
 Koistinen Paula, yliopettaja, Diakonia ammattikorkeakoulu
 Koivisto Riikka, koulutuspoliittinen sihteeri, SAMOK ry
 Koponen Erkki, lehtori, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
 Kymäläinen Maritta, yliopettaja, Hämeen ammattikorkeakoulu
 Lampi Markku, lehtori, Tampereen ammattikorkeakoulu
 Leinonen Rauni, yliopettaja, Kajaanin ammattikorkeakoulu
 Lukka Sanna, suunnittelija, Lahden ammattikorkeakoulu
 Mannila Erikka, tiedotusvastaava, OSAKO
 Maunula Maija, yliopettaja, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu
 Moore Erja, yliopettaja, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
 Nuotio Pirjo, ohjelmajohtaja, Haaga ammattikorkeakoulu
 Närhi Kaarina, koulutussuunnittelija, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
 Peltola Asko, tutkimusjohtaja, Seinäjoen ammattikorkeakoulu
 Pyykkönen Ritva, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 Pöyhönen Markku, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
 Rantamaa Paula, tutkijayliopettaja, Hämeen ammattikorkeakoulu
 Rissanen Lea, yliopettaja, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
 Rissanen Riitta, tutkimuspäällikkö, Savonia ammattikorkeakoulu
 Rosenström Anja, lehtori, Haaga ammattikorkeakoulu
 Ruotsalainen Taru, yliopettaja, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
 Saaranen Pirjo, yliopettaja, Haaga ammattikorkeakoulu
 Sillanpää Pertti, yliopettaja, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
 Snellman Mia, lehtori, Haaga ammattikorkeakoulu
 Stenfors Paula, yliopettaja, Pirkanmaan ammattikorkeakoulu
 Suonpää – Oukka Maija, lehtori, Haaga ammattikorkeakoulu
 Tikkanen Päivi, tutkijayliopettaja, Mikkelin ammattikorkeakoulu
 Toljamo Maisa, projektipäällikkö, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
 Valokorpi Pirjo, yliopettaja, Hämeen ammattikorkeakoulu
 Viinämäki Leena, yliopettaja, Kemi – Tornion ammattikorkeakoulu
 Viitala Tuulikki, yliopettaja, Oulun seudun ammattikorkeakoulu
 Vuorijärvi Aino, yliopettaja, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
 Vuorio Tuomas, yliopettaja, Lahden ammattikorkeakoulu
 Väisänen Mervi, lehtori, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Ammattikorkeakoulujen yhteyshenkilöt

Arcada - Nylands svenska yrkeshögskola, koulutusalojohtaja Johan Lund
 Diakonia-ammattikorkeakoulu, yliopettaja Paula Koistinen
 EVTEK- Liiketalous, opettaja Annica Isacsson
 Laurea-ammattikorkeakoulu, yliopettaja Katri Ojasalo
 Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu, yliopettaja Pirjo Saaranen
 Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia, yliopettaja Taru Ruotsalainen
 Humanistinen ammattikorkeakoulu, lehtori Pekka Kaunismaa

Hämeen ammattikorkeakoulu, yliopettaja Maritta Kymäläinen
Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ura- ja rekrytointipäällikkö Pirjo Suosara (6.2.2006 asti)
Jyväskylän ammattikorkeakoulu, opintosihteeri Maarit Vehkala (6.2.2006 lähtien)
Kajaanin ammattikorkeakoulu, yliopettaja Rauni Leinonen
Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, yliopettaja Leena Viinamäki
Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, yliopettaja Maija Maunula
Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, koulutusohjelmajohtaja, yliopettaja Eeva-Liisa
Frilander-Paavilainen
Lahden ammattikorkeakoulu, yliopettaja Tuomas Vuorio
Mikkelin ammattikorkeakoulu, tutkijayliopettaja Päivi Tikkanen
Oulun seudun ammattikorkeakoulu, koordinoiva ammattikorkeakoulu, useita henkilöitä
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu, yliopettaja Paula Stenfors
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, yliopettaja Erja Moore
Savonia-ammattikorkeakoulu, tutkimuspäällikkö Riitta Rissanen
Rovaniemen ammattikorkeakoulu, tutkimuspäällikkö Vuokko Lohiniva
Satakunnan ammattikorkeakoulu, yliopettaja Hanna Hyttinen
Seinäjoen ammattikorkeakoulu, tutkimusjohtaja Asko Peltola
Svenska yrkeshögskolan, yliopettaja Erik Englund
Tampereen ammattikorkeakoulu, yliopettaja Mika Boedeker
Turun ammattikorkeakoulu, yliopettaja Ari Jolkkonen
Vaasan ammattikorkeakoulu, yliopettaja Kirsti Melin

Laatusuosituksen lausunnonantajat

Agrologien liitto ry
Insinööriliitto IL ry
Insinööriopiskelijaliitto IOL ry
SAMOK ry
Talentia ry
Tehy

EVTEK-ammattikorkeakoulu
HAAGA Instituutin ammattikorkeakoulu
Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Laurea ammattikorkeakoulu
Mikkelin ammattikorkeakoulu
Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
Poliisiammattikorkeakoulu
Rovaniemen ammattikorkeakoulu
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Savonia- ammattikorkeakoulu
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Yrkeshögskolan Sydväst
Tampereen ammattikorkeakoulu
Turun ammattikorkeakoulu

Opinnäytetöiden kehittäminen
Valtakunnallinen verkostohanke vuosina 2004 - 2006

Liite 2

Hankkeen julkaisuluettelo sis. ohjaus- ja projektiryhmän julkaisut

Kirjan artikkelit

Isohanni, Irene & Toljamo, Maisa. (2007). Opinnäytetyön kehittäminen verkoston avulla. Toimivuuden ja tuloksellisuuden arviointia. Teoksessa: Toljamo, Maisa & Vuorijärvi, Aino (toim.) Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteena. Käytännön kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja. Opinnäytetöiden kehittäminen -hanke. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Kaleva Print Oy. s. 20–30.

Rissanen, Riitta. (2007). Työelämäyhteistyö ja kumppanuus opinnäytetyössä. Ibid. s. 104–111.

Kilpiäinen, Seppo & Toljamo, Maisa. (2007). Menetelmäopinnot ammattikorkeakoulussa. Ibid. s. 152–161.

Viitala, Tuulikki & Lehtelä, Pirjo-Liisa. (2007). Opinnäytetyön ohjaus verkkoympäristössä. Ibid. s. 79–91.

Ruotsalainen, Taru & Eriksson, Elina. (2007). Opinnäytetöiden hyöty toimeksiantajalle. Työelämäyhdysheikilöiden arviointi opinnäytetöiden työelämähyödynnettävyydestä sosiaali- ja terveystalalla. s. 132–142.

Vuorijärvi, Aino & Boedeker, Mika. (2007). Asiantuntijaviestintä ja opinnäytetyötekstin rakenne. Ibid. s. 172–187.

Muut

Isacsson, A., Rissanen, R., Toljamo, M. & Vallström, E. (2007). Työelämä ammattikorkeakoulujen verkostokumppanina. Teoksessa Friman, Mervi & Palos, Minna (toim.) Ammattikorkeakoulujen verkostohankkeet. Opetusministeriön julkaisu 2007: 1. Yliopistopaino, Helsinki. s. 106–114.

Laatua opinnäytetyöhön ammattikorkeakoulussa. Suosituksia opinnäytetyötä ohjaaville. (2006). Opinnäytetöiden kehittäminen -hanke (toim.) Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Isohanni, Irene & Toljamo, Maisa. (2005). Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö opiskelijoiden, opettajien ja työelämän näkökulmasta - kirjallisuuskatsaus ammattikorkeakoulujen opinnäytetöihin liittyvistä tutkimuksista. KeVer-verkkolehti 4 (3).

Lantto, Lauri. (2005). Pääkirjoitus. KeVer-verkkolehti 4 (3).

Rissanen, Riitta. (2005). Kokemuksia opinnäytetyöstä - tarkastelussa työelämäyhteys ja arviointi. KeVer-verkkolehti 4 (3).

Toljamo, Maisa & Rissanen, Lea. (2005). Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opinnäytetyöt: analyysi vuosina 2000 ja 2004 Thesis - kilpailuun lähetetyistä sosiaali-, terveys – ja liikunta-alan opinnäytetöistä. KeVer-verkkolehti 4 (3).

Toljamo, Maisa & Isohanni, Irene. (2007). Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö osana työelämän tutkimusta ja kehittämistä. Teoksessa Ramstad, Elise & Alasoini, Tuomo (toim.) Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suomessa. Lähestymistapoja, menetelmiä, kokemuksia, tulevaisuuden haasteita. Tykes-ohjelma, raportti 53. Työministeriö, Helsinki, 298–311.

Viitala, Tuulikki. (2005). Työelämä ja opinnäyteprosessi ammattikorkeakoulun opinnäytteen edellytyksinä. KeVer-verkkolehti 4 (3).

Isohanni, Irene & Toljamo, Maisa. (2005). Tutkiva ja kehittävä ammattikorkeakoulu. Kirja-arviointi. KeVer Ammattikorkeakoulututkimuksen verkkolehti 3. [verkkojulkaisu] <<http://www.piramk.fi/kever/kever.nsf/>>

KeVer 3/2005. Opinnäytetyön teemanumero. (vieraileva toim.)

Opinnäytetyöt

Below, Susanna & Lakovaara, Hanna-Leena. (2005). Työelämän edustajien näkemyksiä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöistä. Pro forma didactica. Oulun seudun ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Jurvakainen, Pirjo-Liisa. (2005). Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessit. Pro forma didactica. Oulun seudun ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Laitinen, Jaana. (2005). Ammattikorkeakoulun opinnäytetyöohjeet oppimiskäsitysten ja oppimisen näkökulmasta. Pro forma didactica. Oulun seudun ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Ylönen, Auli. (2005). Yhteinen suunnittelu edistää opinnäytetyön tekemistä. Neljän fysioterapeutin näkemyksiä opinnäytetyön tekemisestä. Pro forma didactica. Oulun seudun ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.